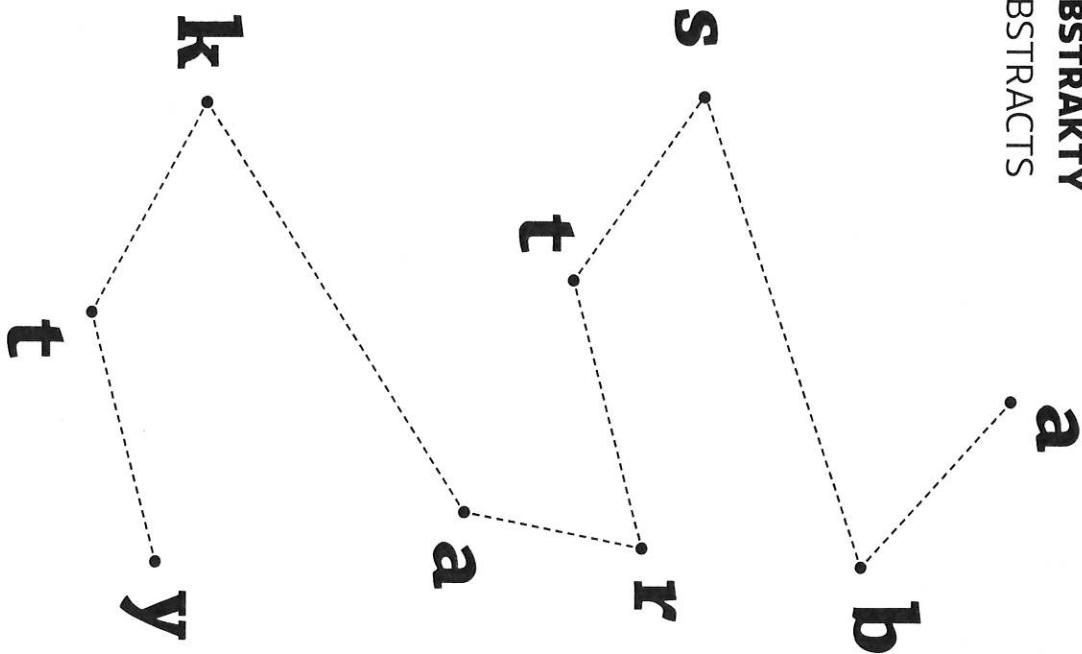

ABSTRAKTY

ABSTRACTS

**TOPOONYMA. KULTURNÍ
DĚDICTVÍ A PAMĚT MÍST**
PLACE NAMES. CULTURAL
HERITAGE AND MEMORY
OF PLACES

Ed. Jaroslav David

**PŘED KÝM, (S) KÝM, PRO
KOHO? DILEMATA V OCHRANĚ**

193

ABSTRAKT > Kolektivní monografie ve 14 kapitolách prezentuje jak příspěvky zabývající se obecnou problematikou toponym, tak materiálové studie. Texty se zaměřují na zeměpisná jména v konkrétních situacích, kdy do hry vstupuje jejich kulturní či pamětotvorná hodnota. Významná pozornost je rovněž věnována mezioborovosti a aplikaci nových přístupů ve výzkumu a interpretaci toponym, např. kritická analýza diskurzu, koncept paměti místa, geografické a antropologické přístupy.

KLÍČOVÁ SLOVA > kulturní dědictví; paměť místa; ochrana toponym; toponyma; vlastní jména

ABSTRACT > The book of studies, written by 14 authors, presents both the texts dealing with common problems, and the studies aimed at the place name materials. Place names are presented in specific situations where the crucial role is played by their cultural and place-memory-creating values. The important focus is also given to interdisciplinarity and application of new approaches to place names research and interpretation, e.g. critical discourse analysis, the concept of place memory, geographic and anthropological approaches.

KEYWORDS > cultural heritage; place memory; place names; place names protection; proper names

ABSTRAKT > Zeměpisná jména tvoří potenciálně cennou součást nemateriálního kulturního dědictví lidstva. V důsledku demografických a krajinných změn a proměn životního stylu a hospodáření se značná část tohoto dědictví stává ohroženou, popř. zcela mizí. O systematické ochraně zeměpisných jmen jako kulturního dědictví se vžák teprve začíná diskutovat a žádáná ucelena a široce přijímaná koncepte zde neexistuje. Její příprava bude muset vzejmí z široké diskuze odborné veřejnosti a vyrovnat se s řadou dilematů souvisejících s obtížným vymezením předmětu ochrany, jejich cílů, priorit, možností a nástrojů a rolí různých aktérů, a to s ohledem na dynamický a otevřený charakter toponymické krajiny a také v kontextu politicky stále pluralitnějších a jazykově a národnostně pestřejších demokratických společností. Každá nastinuje některá z těchto dilematů a volá po započetí odborné diskuze.

Přemysl Mácha

**ZEMĚPISNÝCH JMEN JAKO
KULTURNÍHO DĚDICTVÍ**
FACING WHOM, WITH/BY WHOM,
FOR WHOM? DILEMMAS IN
PROTECTION OF GEOGRAPHICAL
NAMES AS CULTURAL HERITAGE

KLÍČOVÁ SLOVA > kulturní dědictví; památková ochrana; toponyma; zeměpisná jména

KULTURNÍ HODNOTA A KULTURNÍ DĚDICTVÍ JAKO PŘÍZNAMY PROPRIÁLNÍ

ABSTRACT > Toponyms are a potentially valuable part of the immaterial cultural heritage of humankind. Due to changes of demography, landscape, lifestyles, and economic conditions, a substantial part of this heritage has become endangered, or vanished completely. However, the systematic protection of toponyms as cultural heritage has scarcely begun to be discussed, and no throughout and widely accepted conception has been elaborated yet. The preparation of such a conception will necessarily be an outcome of a wide-ranging discussion of experts and will have to face many a dilemma linked to a problematic delimitation of the subject-matter of protection, its goals, priorities, possibilities and tools, and of roles of various agents, this all with proper respect paid to the dynamic and open character of toponymic landscape, as well as in the context of democratic societies, which grow more and more pluralistic and differentiated as to language and ethnicity. The chapter depicts some of these dilemmas and calls for the onset of the discussion.

KEYWORDS > cultural heritage; geographical names; monument protection; toponyms

ABSTRACT > The chapter analyses the theoretical character of mutual relations and interactions of "cultural" categories and their position and function in the proprial sphere of a language. As for onomastics, cultural aspects have left their footprints in three areas: 1) they have made possible a verification of an interpretation of proper names via their relations to cultural facts and cultural space;

VZTAH POJMU JAZYKOVÁ KRAJINA VOČI TOPOONYMICKÉJ SCÉNE A TOPOONYMICKÉMU PRIESTRANSTVU

**CULTURAL VALUE AND
CULTURAL HERITAGE
AS INDICATORS OF THE PROPRIAL
SPHERE OF A LANGUAGE**

Rudolf Šrámek

ABSTRACT > Kapitola analyzuje obecně teoretickou povahu vzájemných vztahů a interakcí „kulturních“ kategorii a jejich pozice a funkce v proprialní sféře jazyka. Kulturní aspekty se v onomastice prosadily ve třech směrech: 1) umožnily interpretaci propria verifikovat vazbu na kulturní fakta a kulturní prostor; 2) uplatnily se ve formulování klasifikačního kritéria jméno kulturní ve spojitosti s tzv. onymickým objektem; 3) dovolují kulturní zetěle spojovat se systematickou a areály jevů sociálních, ekonomických, náboženských apod. Kulturní hodnota zasahuje proprialní sféru jazyka z vnějšku, je východiskem kulturní hodnoty vlastního jména. Proprialní sféra jazyka musí disponovat schopností včlenovat propria do svého systému i do komunikace bez ztráty kulturně specifikujícího příznaku. Znamená to minimalizaci zásahů, zaručení stability propria i vědomou pečí o ně. Závěrem se navrhují některá téma dalšího výzkumu.

KEYWORDS > cultural heritage; cultural value; identity; proprial spheres of a language; theory of onomastics

retical character of mutual relations and interactions of "cultural" categories and their position and function in the proprial sphere of a language. As for onomastics, cultural aspects have left their footprints in three areas: 1) they have made possible a verification of an interpretation of proper names via their relations to cultural facts and cultural space;

Jaromír Krško

ABSTRACT > V štúdiu sa zaoberáme ape- latívnym a proprialným komunikáčnym re- gistrum, vznikom a fungovaním sociálnych topónym a ich uplatňovaním v komunikácii menších sociálnych skupín. Apelatívny komunikačný register vo viacerých štúdiach a monografiách charakterizovala predovšet- kým D. Slančová. Problematicke fungovania topónym a antropónym v rozličných sociál- nych spoločenstvach venujeme pozornosť takmer dve desiatky rokov. Sociálne topónymá sú súčasťou tzv. jazykovej krajinnej, ako ju definovali autori J. David a P. Mácha v knihe Názvy mŕst. Pamäť. Identita, kulturní dědictví (2014). V štúdiu riešime vzťah pojmov jazyková krajina voči onomastickým pojmom onymická (resp. toponymická) scéna, ony- mický (resp. toponymický) priestor a hľadá- me medzi nimi vzájomný vzťah a súvislosti – v širšom i užšom chĺpaní. Zároveň pou- kazujeme na procesy vzniku toponymického priestoru zo synchrono-diachronného hľadiska a jeho časovo lineárnu zviazanosť s existenciou sociálnej skupiny, v ktorej sa používa.

VZTAH POJMU JAZYKOVÁ KRAJINA VOČI TOPOONYMICKÉJ SCÉNE A TOPOONYMICKÉMU PRIESTRANSTVU

**THE RELATION BETWEEN
THE NOTION OF LANGUAGE
LANDSCAPE, AND TOPOONYMIC
SCENE AND TOPOONYMIC AREA**

KLÍČOVÁ SLOVA > jazyková krajina, komunitní register, onymický register, toponymická scéna, toponymický priestor

TOPONYMA JAKO KULTURNÍ HODNOTA A ZDROJ INSPIRACE

TOPONYMS AS CULTURAL VALUE AND A SOURCE OF INSPIRATION

ABSTRACT > In the chapter, the discussion covers appellative and proprial communicative registers, the emergence and functionment of social toponyms and their uses in communication situations of small social groups. The appellative communicative register has been characterised, primarily, in many studies and monographs by D. Slančová. The issue of functioning of toponyms and anthroponyms in various social communities has been the focus of our research for almost two decades.

Social toponyms are a part of the so-called language landscape, as it was defined by J. David nad P. Macha in the book *Placenames. Memory, identity, cultural heritage* (2014). In the study, the relations between the notion of language landscape and the onomastic notions of onymic (or toponymic) scene, onymic (or toponymic) area are dealt with, and the mutual relation and correspondences – both in the broad, and the narrow interpretations of the notions – are searched for. At the same time, the processes of creations of a toponymic area are addressed from the combined synchronic and diachronic perspectives, the same holding for temporal and linear link of the area to an existence of the social group in which it is used.

KEYWORDS > communicative register; language landscape; onymic register; toponymic scene; toponymic space

KLÍČOVÁ SLOVA > kulturní hodnota; kultura; prameny; toponyma; výzkum toponym; zdroj inspirace

ABSTRACT > In the first part of the chapter, relevance value of toponyms is observed from the perspective of the development of the Czech language and the community using them, this comprising the whole period from the beginnings of the Czech statehood to the present day. The examples of making use of relevance value of toponyms for the history of Czechlands are taken from important Czech chronicles – *The Chronicle of the Czechs by Cosmas of Prague*, *The Chronicle of So-Called Dalimil*, and *Hájek's The Czech Chronicle*. In the second part of the chapter, toponyms are presented as cultural value responding sensitively to landscape and community metamorphoses in which living toponyms finds its form and makes part of language landscape. In the third part of the chapter, attention is paid to presuppositions of successful research in toponyms that enable this important source of inspiration for our knowledge to provide truthful and valuable information: 1) a selection of reliable sources, or a choice of reliable respondents; 2) the correct reading of the wording of a toponym, this being linked to a localization of the corresponding object; 3) an acquaintance with the local structural types, for instance in searches for vanished settlements on the basis of toponyms; 4) the correct understanding of local dialects; 5) a good acquaintance with the languages that have played a role in the creation of toponyms (in case of the Czech-

lands, it concerns mostly Czech and German, with the basics of Latin for the older periods); 6) a good acquaintance with the named objects (including the vanished ones).

KLÍČOVÁ SLOVA > culture; cultural value; resources; toponyms

KEYWORDS > culture; cultural value; resources; toponyms

KLÍČOVÁ SLOVA > kulturní hodnota; kultura; kačný register; onymický register; toponymická scéna; toponymický priestor

ABSTRACT > V první části kapitoly je sledována výpovědní hodnota toponym z hlediska vývoje češtiny a společnosti, která je užívá, a to od počátků české státnosti až do dnešních dnů. Příklady na využití výpovědní hodnoty toponym pro dějiny českých zemí jsou čerpány z významných českých kronik – Kosmovy Kroniky české, Kroniky tak řečeného Dalimila a Hájkovy Kroniky české. V druhé části kapitoly jsou představena toponyma jako kulturní hodnota, citlivě reagující na proměny krajiny i dané společnosti, v jejichž rámci kryštalizuje živá toponymie a tvorí součást jazykové krajiny. V třetí části kapitoly je věnována pozornost předpokladům úspěšného výzkumu toponym, které zajistují, aby tento významný zdroj inspirace našeho poznání poskytl pravdivé a hodnotné informace: 1) výběr spolehlivých pramenů, popř. volba spolehlivých respondentů; 2) správné přečtení zápisu toponyma spojené s lokalizací objektu; 3) znalost místních strukturálních typů, např. při hledání zaniklých osad podle toponym; 4) správné pochopení nářečních podob; 5) dobrá znalost jazyků, které se při utváření toponymie uplatnily (pro české země ale spíš základy latiny); 6) dobrá znalost pojmenovávaného objektu (ú zaniklého).

Jana Pleskalová

ABSTRACT > V první části kapitoly je sledována výpovědní hodnota toponym z hlediska vývoje češtiny a společnosti, která je užívá, a to od počátků české státnosti až do dnešních dnů. Příklady na využití výpovědní hodnoty toponym pro dějiny českých zemí jsou čerpány z významných českých kronik – Kosmovy Kroniky české, Kroniky tak řečeného Dalimila a Hájkovy Kroniky české. V druhé části kapitoly jsou představena toponyma jako kulturní hodnota, citlivě reagující na proměny krajiny i dané společnosti, v jejichž rámci kryštalizuje živá toponymie a tvorí součást jazykové krajiny. V třetí části kapitoly je věnována pozornost předpokladům úspěšného výzkumu toponym, které zajistují, aby tento významný zdroj inspirace našeho poznání poskytl pravdivé a hodnotné informace: 1) výběr spolehlivých pramenů, popř. volba spolehlivých respondentů; 2) správné přečtení zápisu toponyma spojené s lokalizací objektu; 3) znalost místních strukturálních typů, např. při hledání zaniklých osad podle toponym; 4) správné pochopení nářečních podob; 5) dobrá znalost jazyků, které se při utváření toponymie uplatnily (pro české země ale spíš základy latiny); 6) dobrá znalost pojmenovávaného objektu (ú zaniklého).

ABSTRACT > V první části kapitoly je sledována výpovědní hodnota toponym z hlediska vývoje češtiny a společnosti, která je užívá, a to od počátků české státnosti až do dnešních dnů. Příklady na využití výpovědní hodnoty toponym pro dějiny českých zemí jsou čerpány z významných českých kronik – Kosmovy Kroniky české, Kroniky tak řečeného Dalimila a Hájkovy Kroniky české. V druhé části kapitoly jsou představena toponyma jako kulturní hodnota, citlivě reagující na proměny krajiny i dané společnosti, v jejichž rámci kryštalizuje živá toponymie a tvorí součást jazykové krajiny. V třetí části kapitoly je věnována pozornost předpokladům úspěšného výzkumu toponym, které zajistují, aby tento významný zdroj inspirace našeho poznání poskytl pravdivé a hodnotné informace: 1) výběr spolehlivých pramenů, popř. volba spolehlivých respondentů; 2) správné přečtení zápisu toponyma spojené s lokalizací objektu; 3) znalost místních strukturálních typů, např. při hledání zaniklých osad podle toponym; 4) správné pochopení nářečních podob; 5) dobrá znalost jazyků, které se při utváření toponymie uplatnily (pro české země ale spíš základy latiny); 6) dobrá znalost pojmenovávaného objektu (ú zaniklého).

Marta Šramková

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí povědomí o regionální, sociální a také národní identitě. Pro onomastiku představují specifickou formu existencie propria. Jsou neodmyslitelnou složkou jevů majících kulturní hodnoty.

ABSTRACT > Kapitola charakterizuje toponymické pověsti z folkloristického hlediska. Obsahuje jejich druhotové vlastnosti a na četných příkladech tematickou a motivickou šíři, jejich podstatou je vysvětlení původu vlastního jména na základě principu lidové etymologie. Pověsti prokazují velkou regionální zákonost, protože jsou integrální součástí místní lidové kultury. Tím přispívají nejen k uchování její tradice, ale uprovádějí pově

ABSTRACT > The chapter characterizes toponymic folk-tales from the folkloristic perspective. It elucidates the features of their types and, via numerous examples, the breadth of their themes and motives. Their main goal is to explain the origin of a proper name on the basis

of folk etymology. What is typical of folk-tales is their deep-rootedness in individual regions, as they form an integral part of the local folk culture. By means of this, they not only contribute to the upkeep of the local traditions, but also consolidate the consciousness of regional, social, and national identities. As for onomastics, they are a specific form of the existence of a proper name. They are an inherent part of cultural-value phenomena.

ilustrován toponymii severočeského města Most. Jedinečnost příběhu této městské lokality a její toponymické krajiny tkví v jejím přesunu, tedy demolici starého města kvůli povrchové těžbě hnědého uhlí a následné

PAMĚŤ ZANIKLÉHO MÍSTA

V ZEMĚPIŠNÝCH JMÉNECH (NA PŘÍKLADU STARÉ KARVINÉ)

Kapitola se zaměřuje na přenos uličních jmen a pojmenování hospod a kaváren ze starého do nového města a na jejich roli při vytváření nového městského prostoru a evokaci paměti starého Mostu.

KLÍČOVÁ SLOVA > Most; paměť místa; přenos toponym; toponomastika; toponyma; trans-

sonymizac; urbanonyma

KRISTIJA BILKOVÁ

PŘESOUVÁNÍ PAMĚTI MÍSTA PROSTŘEDNICTVÍM TOPOONYMIE – NA PŘÍKLADU MĚSTA MOST

TRANSFERS OF PLACE MEMORIES VIA TOPOONYMY – THE CASE OF THE CITY OF MOST

KEY WORDS > cultural value; folk etymology; oral lore; regional function; toponymic folk-tales

In case of a transfer of a housing estate only, but it also plays an essential role in the creation, conservation, and revitalization of a local identity and a place memory. This process is exemplified on the toponyms of the city of Most in Northern Bohemia. The uniqueness of the story of this city area and its toponymy-

ic landscape is to be found in its transfer, i.e. demolition of the old city due to surface brown coal mining and the subsequent crea-

transonymizace (přenos vlastních jmen, konkrétně toponym). Transonymizace není spojena na pouze s prostým přenosem toponym v případě přeložení sídliště, ale hraje také zásadní roli ve vytváření, uchovávání a revitalizaci lokální identity a paměti místa. Tento proces je

KEYWORDS > city of Most; place memory; toponomastics; toponyms; toponym transfer; transonymization; urbanonyms

KLÍČOVÁ SLOVA > *Karviná, nestandardizovaná toponyma; sociotoponomastika; Stará Karviná; toponomastika; urbanonyma; znalost zeměpisných jmen*

166

ABSTRAKT > Kapitola se zabývá nestandardizovanými zeměpisnými jmény v městském prostoru, jejich životnosti a mírou sepětí s objekty, jež pojmenovávají. V úvodu je charakterizována zkoumaná lokalita, průmyslové město Karviná. Následuje popis východisek, tematický podobně zaměřených studií a souboru pamětních jmen shromážděných v rámci tzv. soupisové akce v sedmdesátých letech 20. století. Na jejich pozadí je představen současný terénní výzkum, jenž byl realizován formou dotazníkového šetření zaměřeného na to, do jaké míry se nestandardizovaná jména as the background that the current field research is presented; it was carried out by means of a questionnaire survey focused on the extent up to which non-standardized names are kept in memories of the inhabitants of this area, i.e. of the city of Old Karviná. The results have confirmed the hypothesis presented at the beginning of the paper: the young generation of the locals do not know almost any names given on the lists of 1977 geographica the names thus carry with themselves memorie after these objects have vanished.

uchovávají v paměti obyvatel zaniklé lokality, tzv. Staré Karviné. Výsledky potvrdily v úvodu formulovanou hypotézu: mladší generace obyvatel dané lokality nezná téměř žádné názvy dle české nomenklatury z roku 1977; země-

KEYWORDS > acquaintance with geographical names; city of Karviná; city of Old Karviná; non-standardized toponymy; sociotoponomastics; toponymics; urbanonyms

Iazyky používané současně z jednoho místu, kde je písaná jména v sobě nesou paměť místa, ale po zániku pojmenovaných objektů tuto vlastnost postupně ztrácejí.

POMÍSTNÍ JMÉNA A PAMĚŤ

ANOIKONYMS AND MEMORY

Pavel Štěpán

ABSTRAKT > Kapitola se zabývá problematikou paměti v souvislosti s pomístními jmény (anoikonymy). Zaměřuje se na tří tematické okruhy. Nejprve se soustředíuje na paměť krajiny vyjádřenou a uchovávanou anoikonymy. Pozornost je věnována odrazu paměti krajiny v motivaci pomístních jmen: jednotlivá anoikonyma svědčí nejčastěji o někdejší existenci vodních objektů, rostlinného porostu nebo již zaniklých staveb. Analyzováno je v této souvislosti i jedno konkrétní pozoruhodné pomístní jméno, a to anoikonymum *Tramtáře/Trantáře*, které odráží dřívější charakter krajiny v oblasti soutoku Labe a Vltavy na Mělnicku. Kromě motivace jednotlivých topotypů je však zkoumána i jejich formální stránka, která rovněž může svědčit o proměnách krajiny. Další část kapitoly je zaměřena na paměť jazykovou, tj. svědectví pomístních jmen o archaických nebo již zcela zaniklých jazykových formách. Pozornost je věnována rovině lexikální a především rovině slovtvorné/rázvotvorné. Závěrečná část si všimá celého odlišného druhu paměti, a to paměti pamětníků, díky nimž se podařilo zaznamenat, a tedy na poslední chvíli „zachránit“, mizející pomístní jména, často včetně důležitých údajů o pojmenovaných objektech, bez kterých by jednoznačný výklad daných anoikonym nebyl možný.

KLÍČOVÁ SLOVA > Čechy; krajina; paměť; pomístní jména; toponomastika

NĚMECKÉ STOPY V SOUČASNÉ TOPONYMII JIZERSKÝCH HOR

GERMAN TRACES IN THE CONTEMPORARY TOPOONYMY OF THE JIZERA MOUNTAIN RANGE

Václav Lábus

ABSTRAKT > Kapitola nejprve stručně představí vývoj toponymie v regionu Jizerských hor, oblasti na severu Čech, jež byla až do roku 1945 osídlena z větší části německým etnikem. Dále se věnuje tématu, jak se kvantitativně i kvalitativně změnilo pokrytí krajiny zeměpisnými jmény po radikální výměně obyvatelstva. Shrnuje způsoby počeštování německé toponymie, mezi něž patří doslovny částečný překlad, samostatné pojmenování bez vazby k původnímu jménu a formální počeštění. Právě poslední skupině, tzn. požůstatkům německé toponymie v současném českém názvosloví, bude věnována hlavní pozornost. Text shrnuje podmínky zachování substrátových toponym ve změněném národnostním prostředí a poukáže na některé specifické aspekty současné toponymie popisované oblasti, jako jsou stopy zaniklých sudetoněmeckých dialektů, charakteristika distribuce possessivního pojmenovacího morfem nebo nerovnoměrné zastoupení substrátových německých jmen v lidovém a standardizovaném pojmenování. Stranou pozornosti nezůstanou ani tzv. onymické chyby v současné toponymii, které obvykle pramení z nepochopení motivace původního německého pojmenování.

KLÍČOVÁ SLOVA > bohemizace; jizerské hory; německá toponyma; onymická chyba; pomístní jména; possessivní toponyma; substrátová toponyma; toponyma

KEYWORDSKY / ABSTRACTS

ABSTRACT > The chapter deals with the issue of memory in relation to anoikonyms. It focuses on three thematic areas. At first, it concentrates on landscape memory as it is expressed and conserved by anoikonyms. Attention is paid to a reflection of landscape memory in the motivations of anoikonyms.

ABSTRACT > The chapter deals with the individual anoikonyms testifying to the former existence of waters, vegetation, or vanished buildings. Within this, a particular analysis is devoted to the interesting anoikonym of *Tramtáře/Trantáře*, which reflects the earlier character of the landscape in the confluence of the Labe and Vltava rivers in the Mělník region. Besides the motivation of individual toponyms, attention is also paid to their forms, which may also testify to landscape metamorphoses. The following part of the chapter is focused on language memory, i.e. to the testimony of anoikonyms concerning archaic or completely vanished linguistic forms. Attention is paid to lexis, and word- and name-formation. The final part takes into account a completely different type of memory, to wit the memory of witnesses, who have been mainly responsible for recording – and, as it were, for last-minute saving – of vanishing anoikonyms. They have often provided important data on named objects without which unambiguous interpretations of the anoikonyms would not be possible.

ABSTRACT > At the beginning, the chapter will briefly introduce the development of the toponymy of the Jizera mountain range, the region in Northern Bohemia, which had been, up to 1945, inhabited mostly by German people. The following topic is the way that the coverage of the landscape with geographical names was changed quantitatively and qualitatively after the radical exchange of populations. The chapter sums up ways of Bohemization of the German toponymy, including word-to-word and partial translations, new naming with no relation to the original name, and formal Bohemization process. The main attention will be paid to the group mentioned as the last point, i.e. to the remnants of the German toponymy in the contemporary Czech one. The text sums up the conditions of conservation of substrate toponyms in the changed national environment, and will show some specific aspects of the contemporary toponymy of the area, such as the traces of vanished Sudeten German dialects, a characteristic and distribution of the possessive naming motive, or uneven distribution of substrate German names in non-standardized and standardized anoikonym systems. The focus will also be paid to so-called onymic errors in the contemporary top-

ABSTRACT > At the beginning, the chapter will briefly introduce the development of the toponymy of the Jizera mountain range, the region in Northern Bohemia, which had been, up to 1945, inhabited mostly by German people. The following topic is the way that the coverage of the landscape with geographical names was changed quantitatively and qualitatively after the radical exchange of populations. The chapter sums up ways of Bohemization of the German toponymy, including word-to-word and partial translations, new naming with no relation to the original name, and formal Bohemization process. The main attention will be paid to the group mentioned as the last point, i.e. to the remnants of the German toponymy in the contemporary Czech one. The text sums up the conditions of conservation of substrate toponyms in the changed national environment, and will show some specific aspects of the contemporary toponymy of the area, such as the traces of vanished Sudeten German dialects, a characteristic and distribution of the possessive naming motive, or uneven distribution of substrate German names in non-standardized and standardized anoikonym systems. The focus will also be paid to so-called onymic errors in the contemporary top-

onymy that usually stem from the lack of understanding of the motivation of the original German name.

KEYWORDS > *anokonyms; Bohemization; German toponyms; Jizera mountain range; onymic error; possessive toponyms; substrate toponyms; toponyms*

TOPOONYMIE POHRANIČÍ JAKO KULTURNÍ PŘÍČINY A NĚCO DÁLE

KULTURNÍ DEBATA V ANAZVY

VINICNÍCH TRATÍ JAKO NASTROJ

REKLAMY A MARKETINGU

THE TOPOONYMY OF THE

FRONTIER AS CULTURAL

HERITAGE AND NAMES OF

VINEYARD TRACKS AS A TOOL OF

ADVERTISING AND MARKETING

Michaela Boháčová

ABSTRACT → The chapter concerns two topics: 1) The first, more general one is linked

KLÍČOVÁ SLOVA > marketing; názvy viničních trati; pohraničí; pomístní jména; reklamní na-zvy; toponyma

viničních tráť jsou jedním z údajů povinně uváděných na etiketách jakostrních vín a ja- kostních vín s přívlastkem, a to v podobě stanovené v aktuálně platné vyhlášce. Ná- zvy viničních tráť se tak stávají součástí označení obchodních produktů a analyza se zaměří na to, jak se v nich uplatňuje proba- gace a marketing.

dilčím výloučit. 2) Duhé téma se zabývá využití toponym v názvosloví spjatém s nářstvím, konkrétně v názvech vlničních trati. Tato skupina pomístních jmen je táz fixována na oficiální sféru, neboť názvy

CO JE TO ŠUMAVA? PROMĚNY JEJÍHO VYMEZENÍ A RECEPCE

WHAT IS ŠUMAVA

METAMORPHOSES OF THE

DEFINITION AND THE RECEPTION

OF THE NAME

- 1 -

Michal L. Hořejš

j je vlastní ostatním částem našeho území. Zamýšlji se nad přístupem k pomístním jménům v počátcích dotažníkového soupisu, z nějž byla vyloučena právě toponymie oblasti majoritně obydlených Němci z roku 1930, a nad rozdíly mezi toponymii pohraniční a ostatního území. Pojmenovává důvody, proč toponymii pohraničí nelze z kulturního

of the questionnaire campaign, from which the toponymy of the regions with the German majority (the situation taken into account being that of 1930) was excluded and upon the differences between the frontier toponymy and the toponymy of the rest of the country. It enumerates reasons why the frontier toponymy cannot be excluded from

ABSTRAKT > Kapitola popisuje složitý vztah mezi pojmenováním názvem Šumava a jeho denotátem. V dlouhé historii diskuze o přístupu ke správě největšího českého národního parku, který ve svém názvu nese toponymum Šumava, je klíčový spor o fundamentální charakter prostoru, na němž se totiž chráněného charakteru.

ABSTRACT > The chapter describes the difficult relation between the anokonym of Šumava and its denotation. In the long history of the discussion on the approach to the administration of the largest Czech national park, which bears the notion of Šumava in its name, there has been an essential dispute over the fundamental character of the environment.

—203

covering the protected places. What is cardinal in the dispute is the very definition of the anokonym of Šumava. Its denotation has been, to wit, unclear, both in the present, and in the past. On the basis of the corpus analysis of the media texts on Šumava from the years 1991–2010, the text discovers various concepts linked to the unit of Šumava in the discourse on the Šumava National Park. It focuses on what communicative functions these concepts may acquire in the discourse, namely on what relation there is between the texts of opinion journalists who are direct agents in the discourse, and the texts of unbiased journalists who do not hold any particular views and who thus only refer to dominant concepts. The chapter confronts these conceptualizations with various definitions of Šumava, which stem from both contemporary, and historical encyclopaedias and fiction (i.e., with the texts outside the discourse on the Šumava National Park), and describes what impacts are brought about by this semantic ambiguity on the discourse on the Šumava National Park.

KEYWORDS > anokonym; communication; concept; corpus; critical discourse analysis; media; narrative; Šumava National Park; Šumava

covering the protected places. What is cardinal in the dispute is the very definition of the anokonym of Šumava. Its denotation has been, to wit, unclear, both in the present, and in the past. On the basis of the corpus analysis of the media texts on Šumava from the years 1991–2010, the text discovers various concepts linked to the unit of Šumava in the discourse on the Šumava National Park. It focuses on what communicative functions these concepts may acquire in the discourse, namely on what relation there is between the texts of opinion journalists who are direct agents in the discourse, and the texts of unbiased journalists who do not hold any particular views and who thus only refer to dominant concepts. The chapter confronts these conceptualizations with various definitions of Šumava, which stem from both contemporary, and historical encyclopaedias and fiction (i.e., with the texts outside the discourse on the Šumava National Park), and describes what impacts are brought about by this semantic ambiguity on the discourse on the Šumava National Park.

NOVODOBÁ CHORONYMA V SOUČASNÉM REGIONÁLNÍM SYSTÉMU

TEMPORARY CHORONYMS IN THE REGIONAL SYSTEM

Michal Semian

ABSTRAKT > již po více než dvě dekády můžeme v Česku sledovat praxi vytváření nových regionálních institucí a iniciativ. Tento proces do české toponymie přináší mnoho nových názvů. Označení regionu je jeho jedinečným symbolem, který plní mnoho funkcí, včetně identifikační, přičemž jednotlivé iniciativy se mohou prostřednictvím převzetí již existujícího názvu lokality či regionu jednoznačně přihlásit k její/jeho identitě. V této kapitole se zaměříme právě na tento aspekt regionálního názvosloví. Zajímá nás především to, jak a od jakých fenoménů jsou v současné době jména nových regionálních iniciativ (místních akčních skupin) odvozována. Zaměřujeme se rovněž na slovotvornou charakteristiku pojmenování a produktivitu formantu -sko.

KLÍČOVÁ SLOVA > choronyma; místní akční skupina; nový regionalismus; region; regionální branding; transonymizace; tvorění toponym

ABSTRAKT > již po více než dvě dekády můžeme v Česku sledovat praxi vytváření nových regionálních institucí a iniciativ. Tento proces do české toponymie přináší mnoho nových názvů. Označení regionu je jeho jedinečným symbolem, který plní mnoho funkcí, včetně identifikační, přičemž jednotlivé iniciativy se mohou prostřednictvím převzetí již existujícího názvu lokality či regionu jednoznačně přihlásit k její/jeho identitě. V této kapitole se zaměříme právě na tento aspekt regionálního názvosloví. Zajímá nás především to, jak a od jakých fenoménů jsou v současné době jména nových regionálních iniciativ (místních akčních skupin) odvozována. Zaměřujeme se rovněž na slovotvornou charakteristiku pojmenování a produktivitu formantu -sko.

KEYWORDS > choronym; Local Action Group; new regionalism; region; regional branding; toponym word-formation; transonymization

ABSTRACT > In Czechia, over the span of two decades, we have witnessed an activity of creating new regions, regional institutions and regional organizations. This process has brought many new names to Czech toponyms. The designation of a region is a unique symbol that fulfills a number of functions, in-

cluding the identifying one, as the individual organizations can accept the identity of the region as their own via adopting its name. In this chapter, the attention will be paid to this aspect of the regional naming system. The core of the research is to find out what phenomena serve as sources for names of new regional organizations. The chapter is also focused on the word-formation characteristics of the names and on the productivity of the -sko suffix.

KEYWORDS > choronym; Local Action Group; new regionalism; region; regional branding; toponym word-formation; transonymization

ABSTRAKT > V rámci českého trampskeho hnutí je používána řada toponym, která označují především jednotlivé přírodní terény, jež se z jednodušších táboryště postupem času vyvinuly. Navzdory rozšíření těchto pojmenování a místních jmen jde o téma dosud málo zpracované. Jedním z důvodů je zřejmě malá známost těchto názvů mimo trampsou subkulturu, která se promítá i v jejich neprezentativním zastoupení v obecných

toponomastických přehledových pramenech. Pro trampska toponyma je příznačné užívání exotických, zeměna westernových a romantizujících názvů, setkáváme se ale i s pojmenováním motivovanými vlastnostmi lokality, událostmi, které se zde odehrály, a konkrétními osobami nebo skupinami osob, které místo navštěvují. Názvy míst jsou často vytvářeny záměrně, s důrazem na jejich poetičnost a emoceň působení, objevuje se ale i zkrajevaní starších lokálních toponym a aplikace jazykové komiky. Vzhledem k neoficiálnímu charakteru velké části názvů jde o poměrně ohrožený a obtížně zachytitelný typ toponym, který ale přitom může detailně vypovídat o způsobech rekreačního využití krajiny a mikrohistorii regionu.

OHNIŠTĚ VYHASLÁ I NOVÁ – SVĚDECŮV TRAMPSKÝCH TOPONYM V ČECHÁCH

THE BURNED-OUT FIREPLACES AND THE NEW ONES – TRAMP TOPOONYMS BEARING TESTIMONY IN BOHEMIA

Jan Pohunek

KLÍČOVÁ SLOVA > Česká republika; rekreační využití; krajiny; toponyma; trampske hnutí; tvorění toponym

ABSTRACT > Within the Czech tramp movement, a number of toponyms are used, denoting predominantly individual terrain features and campsites, or cottage sites, which emerged over time from plain campsites. Despite the fact these toponyms and anonyms are quite widespread, the topic has not been sufficiently elaborated yet. One of the reasons may be the fact that these names are now much known outside the tramp subculture, which consequently leads to their unrepresentative presence in toponomastic enumerative lists. The typical feature of tramp toponyms is the usage of exotic, namely western-like and romanticizing names, but names

206

motivated by the features of the area, by the events that took place there, and by particular people or groups of people that visit the area, are to be found as well. Placenames are often created deliberately, with the emphasis put on their poetic character and emotional message; however, abbreviation of older local toponyms and language puns do appear as well. Due to the non-standardized character of most names, they form an endangered type of toponyms which is not easy to be processed, but which may give detailed accounts on the ways of leisure use of landscape, and on the micro-history of a region.

KEYWORDS > Czech Republic; leisure use of landscape; toponyms; tramp movement; toponym word-formation

ČESKÁ TOPOONYMA VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH SE ZVLÁŠTNÍM ZŘEDELEM K „ČESKÉMU“ CHICAGU

CZECH TOPOONYMS IN THE UNITED STATES OF AMERICA WITH PARTICULAR REFERENCE TO THE "CZECH" CHICAGO

ABSTRAKT > Kapitola se zaměřuje na současný stav toponym, která se vztahují k české imigraci do Spojených států amerických, kam oděšlo v letech 1848–1914 téměř půl milionu osob. Pozornost je věnována systematice,

motivaci a problematice jazykové asimilace toponym. Text ukazuje, jak tato toponyma mizí a jak se pod vlivem angličtiny přetvářejí. Zvláštní pozornost je věnována zeměpisným názvům na území Chicaga, kdysi třetího města s největší českou populací (po Praze a Vídni). Problematika toponym je představena v kontextu etnohistorického vývoje české komunity, který se ve městech a na venkově výrazně liší.

KLÍČOVÁ SLOVA > česká komunita v USA; Chicago; imigrace; menšiny; toponyma

ABSTRACT > The article is focused on the current posture of the toponyms which are linked with the Czech immigration to the United States of America between 1848 and 1914.

Nearly half a million of Czechs left Austria (Austria-Hungary) and stayed in the USA. There are some notes to the scheme, motivation and problems of language assimilation in the article. The text shows the way the "Czech" toponyms have been disappearing and transforming under the influence of English. Special attention is paid to the names on the territory of the former third-largest Czech city (after Prague and Vienna) – Chicago. The language issue is closely linked with the ethno-historical development of the Czech community in the USA, which substantially differed in the urban and rural areas.

Lenka Procházková

KEYWORDS > Chicago; Czech community in the USA; immigration; minorities; toponyms